

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ,
УПРАВЛІННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

Полтава
2019

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ**

**ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ,
УПРАВЛІННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

**ПОЛТАВА
ПУЕТ
2019**

Друкуються відповідно до наказу по університету № 135-Н від 20 серпня 2019 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **С. В. Гаркуша**, д. т. н., професор, проректор з наукової роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземної мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор:

К. Ю. Вергал, к. е. н., доцент директор Інституту економіки, управління та інформаційних технологій ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

О. О. Ємець, д. ф.-м. н., професор (за спеціальністю Комп'ютерні науки), завідувач кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики ПУЕТ;

В. В. Карцева, д. е. н., професор (за спеціальністю Фінанси, банківська справа і страхування), завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор (за спеціальністю Публічне управління та адміністрування), завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії;

В. А. Кулик, д. е. н., доцент (за спеціальністю Облік і оподаткування), завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор (за спеціальністю Публічне управління та адміністрування), завідувач кафедри правознавства ПУЕТ;

Т. В. Онішко, д. і. н., професор (за спеціальністю Інформаційна, бібліотечна та архівна справа), завідувач кафедри документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах ПУЕТ;

Л. М. Шимановська-Діаніч, д. е. н., професор (за спеціальністю Менеджмент), завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. Інститут економіки, управління та інформаційних технологій. – Полтава : ПУЕТ, 2019. – 504 с.

ISBN 978-966-184-361-4

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа освітня програма «Документознавство та інформаційна діяльність»; Комп'ютерні науки освітня програма «Комп'ютерні науки»; Менеджмент освітня програма «Менеджмент та адміністрування»; Облік і оподаткування освітня програма «Облік і аудит»; Фінанси, банківська справа і страхування освітня програма «Фінанси і кредит»; Публічне управління та адміністрування освітні програми «Публічне адміністрування» та «Місьцеве самоврядування»; Економіка освітня програма «Управління персоналом та економіка праці».

УДК 33+3.077+004](062.552)

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналі.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.
Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено*

<i>Коломієць М. П.</i> Порухення обмежень щодо суміщення і сумісництва з іншими видами діяльності як підстава адміністративної відповідальності публічних службовців: проблемні питання нормативної реалізації та можливі варіанти їх вирішення	411
<i>Кривченко М. А.</i> Сучасні аспекти ефективності управлінських рішень на державному та місцевому рівні	417
<i>Малигіна Н. Г.</i> Публічне управління в контексті розвитку суспільства в сучасних умовах.....	421
<i>Манзик В. В.</i> Потенційні шляхи усунення проблем законодавчого регулювання діяльності благодійних та волонтерських організацій.....	426
<i>Неборак В. С.</i> Членство в молодіжних та дитячих громадських організаціях	432
<i>Савельєв Д. В.</i> Правовий статус та організація діяльності працівників служби судових розпорядників.....	438

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Освітня програма «Місьцеве самоврядування»

Денна форма навчання

<i>Гур'янов А. М.</i> Функції та роль місцевого самоврядування в системі публічного управління.....	444
<i>Коваленко А. А.</i> Концепції та теорії місцевого самоврядування	449
<i>Кругляк О. В.</i> Ресурсне забезпечення територіальної громади.....	453

Заочна форма навчання

<i>Вільчинська В. В.</i> Структура соціально-економічного потенціалу територіальної громади.....	458
<i>Клочко С. О.</i> Місьцеве самоврядування як елемент громадянського суспільства	463
<i>Тригубенко Л. І.</i> Інституційне середовище розвитку територіальної громади.....	469

КОНЦЕПЦІЇ ТА ТЕОРІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

А. А. Коваленко, магістр спеціальності Публічне управління та адміністрування освітня програма «Місцеве самоврядування»

В. О. Шаповалов, к. е. н., доцент – науковий керівник

Анотація. Вдосконалення системи місцевого самоврядування в різних державах світу супроводжувалось постійними науковими дослідженнями даної сфери, що проводились з метою глибшого розуміння суті цього поняття. У зв'язку з цим виникли різні теорії місцевого самоврядування.

Ключові слова: самоврядування, місцева влада, концепція, теорія.

Abstract. Improvement of the system of local self-government in different countries of the world was accompanied by constant scientific researches of this sphere, which were conducted in order to gain a deeper understanding of the essence of this concept. Due to this, different theories of local self-government emerged.

Key words: self-government, local government, concept, theory.

Постановка проблеми. У сучасному світі місцеве самоврядування виступає як складний і багатоплановий соціальний феномен і правовий інститут, який знайшов своє закріплення в конституціях переважної більшості держав-членів міжнародної спільноти. Держави з традиційно розвинутою демократією достатньо давно визнали переваги місцевого самоврядування і відвели йому особливе місце в структурі державного управління. Це було обумовлено в першу чергу тим, що на національному рівні на органи місцевого самоврядування, які найтісніше пов'язані з населенням, була покладена відповідальність за вирішення практично всіх проблем локального характеру: житлового і комунального господарства, розвитку сфери послуг, екології, створення локальних систем освіти, охорони здоров'я, транспортної інфраструктури тощо. Все це практично розвантажило державну владу і дало їй можливість зосередитися на вирішенні питань загальнодержавного значення.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Еволюцію теоретичних концепцій та моделей реалізації місцевого самоврядування розглянуто у багатьох роботах вітчизняних науковців, серед яких доцільно відмітити Гулак Л. С., Камінську Н. В., Панейко Ю. Л., Голікову Т. В. та інших.

Формулювання мети. Метою роботи є узагальнення теоретичних розробок та виокремлення базових концепцій місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історично першою була обґрунтована «теорія вільних громад», що зародилася на початку XIX ст. у Франції. Відповідно до її положень, влада громади є первинною відносно влади державної, адже громада як самостійний суб'єкт виникла раніше. Вона наділена таким же природним правом самостійно вирішувати місцеві справи, як людина наділена невід'ємним правом на життя. В такому розумінні місцеве самоврядування набувало цілковитої автономії відносно держави і, фактично, у вигляді органів самоврядування могла створюватися «держава в державі» [1, с. 103]. Хоча реалізувати дані положення в повній мірі виявилось неможливим, теорія вільної громади справила значний вплив як на формування законодавства в першій половині XIX ст., так і на подальший розвиток юридичної науки.

В процесі розвитку теорії вільних громад та пристосуванні її до умов реального життя зародилася господарська теорія. Її прихильники також розглядали місцеве самоврядування як недержавне утворення, але свою увагу акцентували на сфері його діяльності. «Міське самоврядування – недержавне за своєю природою і має власну компетенцію у сфері неполітичних відносин, до яких держава байдужа, а саме – у місцевих громадських та господарських справах. У ці місцеві справи держава не втручається і вони вирішуються самими територіальними громадами. Питання ж політичні відносяться до компетенції державної влади» [2, с. 88].

В кінцевому етапі, положення двох попередніх теорій були взяті за основу формування громадівської теорії місцевого самоврядування, ідейними засновниками якої були німецькі науковці О. фон Гірке і В. Шеффнер. До числа її прихильників

належать О. Васильчиков, М. Драгоманов, П. Корф, В. Лешков, О. Лабанд, Є. Мейєр, П. Подлігайлов, О. Ресслер.

В даній теорії обґрунтовувалось, що громада не є суб'єктом, створюваним державою. Держава є федерацією громад і виводить свої права від громади, а не навпаки, не створює громаду, а лише визначає подальший розвиток недоторканих прав громади, її власну компетенцію. Громада не підпорядковується центральній владі держави у вирішенні питань місцевого значення, органи місцевого самоврядування незалежні і самостійні в своїй діяльності та керуються законом [3, с. 24].

Громадівська теорія надавала широку автономію органам місцевого самоврядування, залишаючи за державними органами управління лише державними справами. В її положеннях прослідковується протиставлення територіальної громади державі, а громадських інтересів – політичним. Органи місцевого самоврядування повинні діяти за принципом: «дозволено все, що не заборонено законом».

І хоча громадівська теорія є, на перший погляд, запорукою утвердження демократичного ладу в державі, її критики вказують на певні слабкі місця, що не дозволяють реалізувати наведені вище положення на практиці. На думку опонентів цієї теорії (М. Лазаревського та ін.), її найслабкішим місцем є не стільки те, що прибічникам не вдається окреслити коло недержавних публічно-правових справ, належних місцевому самоврядуванню, скільки те, що таких справ взагалі не існує [4, с. 75]. Ю. Панейко вважає, що твердження про існування якихось первинних власних прав місцевих громад, незалежних від державного правового порядку, «є витвором фантазії теоретиків природного права», бо теорію про природні права громади не можна погодити з теорією суверенітету народу, який виявляється в суверенності зверхньої державної влади [5, с. 84].

Ще одним суперечливим моментом є те, що діяльність «самостійних» органів місцевого самоврядування в будь-якому випадку базується на положеннях закону, встановленому державою. Адже здійснення влади можливе лише за наявності примусу (погрози його використання), який надається органам місцевого самоврядування через закони.

Такі критичні погляди стали поштовхом для формування нової теорії місцевого самоврядування – державницької, основні положення якої були розроблені німецькими вченими Р. Гнейстом та Л. Штейном у XIX ст. Дана теорія заперечує наявність автономії органів місцевого самоврядування, розглядаючи його як форму здійснення місцевого державного управління. Органи місцевого самоврядування діють виключно у визначених законом межах за принципом «дозволено все, що прямо передбачено законом».

Державницька теорія заперечує існування окремих місцевих справ, що повинні знаходитись у віданні громади. Всі справи – загальнодержавні, держава лише делегує їх здійснення органам місцевого самоврядування з метою здійснення ефективнішого управління на місцях та наближення влади до населення. Недоліки цієї теорії полягають в зменшенні ролі населення у вирішенні місцевих проблем, утисненні демократичних принципів народовладдя, встановленні сприятливих умов для зміцнення державної вертикалі.

Спроба поєднати сильні сторони громадівської та державницької теорій знайшла своє відображення в теорії муніципального дуалізму. В контексті даної теорії, місцеве самоврядування має дуалістичну природу – володіє власною компетенцією при вирішенні місцевих справ, а також забезпечує реалізацію функцій держави шляхом виконання делегованих повноважень. Тобто, незалежність інституту місцевого самоврядування існує, але лише при виконанні власних повноважень; здійснення делегованих повноважень відбувається під контролем держави.

Положення теорії муніципального дуалізму є досить прогресивні, адже дозволяють вирішити важливі громадсько-державні завдання:

- не допустити роздвоєння влади, яке призводить до політичної нестабільності в державі;
- залучити більшу частину населення до участі в управлінні справами суспільства та держави;
- ліквідувати розрив між суспільством та державою, наблизивши останню до потреб населення;
- узгодити дії органів державної влади та органів місцевого самоврядування з метою досягнення спільних цілей.

Висновки. Від вибору належної теорії та моделі місцевого самоврядування залежить дієвість місцевого самоврядування у державі, його здатність відстоювати права громади в цілому та інтереси кожного окремого місцевого жителя. В кінцевому етапі, наявність ефективної системи місцевого самоврядування є невід’ємним елементом демократичної держави. Тому, на шляху побудови демократичної, соціальної та правової держави вибір теорії та моделі місцевого самоврядування відіграє важливу роль у досягненні поставлених цілей.

Список використаних інформаційних джерел

1. Гулак Л. С. Теоретичні засади становлення місцевого самоврядування в Україні / Л. С. Гулак // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2013. – № 6–2. – Т. 1. – С. 101–104.
2. Круш П. В. Національна економіка: регіональний та муніципальний вимір : підручник / П. В. Круш, О. О. Кожемяченко. – Київ : Центр учбової л-ри, 2011. – 320 с.
3. Камінська Н. В. Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз / Н. В. Камінська. – Київ : КНТ, 2010 – 232 с.
4. Голікова Т. В. Розвиток муніципального корпоратизму в Україні / Т. В. Голікова // Інституційні перетворення в Україні. – 2002. – № 3. – С. 70–81.
5. Панейко Ю. Л. Теоретичні основи самоврядування / Ю. Л. Панейко – Львів : Літопис, 2002. – 196 с.

УДК 330.111.4:352.071

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

О. В. Кругляк, магістр спеціальності Публічне управління та адміністрування освіти програма «Місцеве самоврядування»
В. О. Шаповалов, к. е. н., доцент – науковий керівник.

Анотація. Реформа місцевого самоврядування стосується багатьох сфер в управлінні держави. Саме тому чітке розуміння основних чинників економічного і соціального розвитку грома-